Tyrimų metu po asfalto danga ir supiltiniais XX a. II pusės sluoksniais maždaug nuo 30–60 cm gylio aptikti 20–40 cm storio juosvos žemės su griuvenomis ir XIX–XX a. pradžios pavieniais radiniais kultūriniai sluoksniai. Giliau šurfuose fiksuotas 45–70 cm storio pilkšvos–juosvos dumblingos žemės sluoksnis. Dvaras buvo pastatytas žemoje pelkėtoje vietoje. Dumblingame sluoksnyje rasta XVII–XIX a. pradžia datuojamų radinių. Išsiskyrė šurfas 17, kuriame 90 cm gylyje aptiktas apie 30 cm storio griuvenų sluoksnis su raudonomis molinėmis plytomis ir jų nuolaužomis. Sveikų plytų dydis – 32x16x8 cm. Griuvenų sluoksnis turbūt suformuotas nugriovus senuosius XVI–XVII a. dvaro pastatus.

Ištirtuose šurfuose atidengtos ir užfiksuotos Sendvario dvare XX a. I pusėje stovėjusių pastatų liekanos, aptiktas XIX a. pabaigos – XX a. vidurio akmenų grindinys. Tyrimų metu fiksuoti nuo 40 cm iki 1,4 m storio kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XVII–XX a. datuojamų radinių – stiklinių butelių duženų, glazūruotų puodynių šukių, kaolininių pypkių kotelių ir koklių fragmentų. Radiniai saugojimui perduoti MLIM.

Sendvaris Manor

The 2021 field evaluation (17 test pits totalling 34 m^2) on the fragmented grounds of the Sendvaris Manor complex at Mokyklos St. 33, Klaipeda (Figs. 1–2) revealed the remains of the foundations of 3 buildings: an old manor outbuilding, the inspector's residence, and the first residence, which are visible in a 1944 military aerophotograph. The test pits yielded the remains of buildings that stood at Sendvaris Manor in the first half of the 20th century, late 19th – mid-20th-century stone paving, and 0.4–1.40 m thick cultural layers containing 17th–20th-century finds.

Marius Petkus, Darius Balsas, Rokas Kraniauskas

Joniškės dvaras

2021 m. Klaipėdoje, Joniškės dvaro teritorijoje, sklype Mokyklos g. 18A atlikti detalieji ir žvalgomieji tyrimai. 2016 m. ištirti 6 šurfai (15 m^2 plotas), kuriuose aptikti 0,6–2,2 m storio XVIII–XX a. kultūriniai sluoksniai ir atidengti dviejų XVIII–XX a. pradžios dvaro pastatų pamatai (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 706).

Joniškės dvaro istorijos pradžia – XVII a., kai 1638 m. hausfogtas Adamas Krohnas kaip ištikimas hercogo tarnas Kulmo teise tarp malūno ir valsčiaus plytinės gavo du arimų ir pievų sklypus, Mažąją lanką ir Avių diendaržį. Per Septynerių metų karą dvarą nusiaubė rusai. XIX a. viduryje Joniškės dvaras pradėtas skaidyti į mažus sklypus, kurie buvo nuomojami. Tai buvo Joniškės kaimo pradžia. Dvaro pastatai sugriauti per II Pasaulinį karą. Šiandien Joniškės dvare išlikęs tik vienas ūkinis pastatas (Demereckas K., Elertas D., Genienė Z., Valančiūtė J., *Klaipėdos dvarai*. Klaipėda, 2015, p. 19–25).

2021 m. pastatų ir inžinerinių komunikacijų vietose ištirti 9 plotai ir 14 šurfų, kurių bendras plotas 1392,5 m^2 (1 pav.). Tyrimų metu sklype aptikta 13 pastatų liekanų. Plotuose 1 ir 2 rasta XVII–XVIII a. vidurio pastatų liekanų. XVII–XVIII a. vidurio dvaro rūmų pastato pamato paviršius atidengtas ploto 1 V dalyje, 40–70 cm gylyje (2 pav.). Pamatai išlikę fragmentiškai, jie buvo apardyti tiesiant komunikacijas ir vėlesnių statybų metu. Geriau išlikęs XVII–XVIII a. vidurio pastato ŠR sienos pamatas su 3 vidinėmis patalpomis. Vienoje patalpoje atidengtos raudonų molinių plytų grindys. Kitoje patalpoje rasta XVII a. datuojamų koklių sankaupa (3 pav.). Pastato dalis su patalpomis

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – Joniškės dvaro sodybos ūkinio pastato teritorija; 2 – 2021 m. detaliųjų tyrimų plotas; 3 – 2021 m. tirti šurfai; 4 – 2016 m. tyrimai. D. Balso brėž.

Fig. 1. A situation plan of the investigation: 1 – the grounds of the Joniškė Manor complex outbuilding; 2 – the 2021 excavation area; 3 – the 2021 test pits; 4 – the 2016 investigation.

2 pav. Plote 1 atidengtos buvusio dvaro XVII–XX a. I pusės pastatų liekanos iš ŠR. R. Kraniausko nuotr.

Fig. 2. The remains of the 17th – first half of the 20th-century manor buildings uncovered in Area 1, as seen from the NE.

3 pav. XVII–XVIII a. vidurio dvaro rūmų pastato patalpoje rasti XVII a. kokliai. D. Paparigos nuotr.

Fig. 3. 17th-century stove tiles found inside a room of the manor's 17th – mid-18th-century palace.

2–3,5 m pločio, 9,5 m ilgio, ji orientuota ŠV–PR kryptimi. Į PV nuo patalpų atidengti du „L“ formos apardyti pamatų fragmentai ir PV sienos (?) pamato dalis, kuri buvo suardyta pastačius XIX a. II pusės – XX a. I pusės dvaro rūmų pastatą. Išlikęs pamatų aukštis 20–50 cm, plotis siekia 40–65 cm. Kitų šio laikotarpio pastatų pamatų fragmentų aptikta plote 2, 1–1,2 m gylyje. Vienas fragmentas, turbūt buvusio pastato išorinės sienos pamatas, aptiktas ploto Š dalyje, kitas (vidinės sienos pamatas?) – ploto PR dalyje.

Plotuose 1–3 ir 6 atidengtos XVIII a. pabaigos – XIX a. I pusės pastatų liekanos. Dvaro PR dalyje XVIII a. pabaigoje – XIX a. I pusėje stovėjo pastatas su rūsiu. Šio pastato pamato paviršius atidengtas 0,4–1,3 m gylyje ploto 1 R dalyje ir ploto 6 PR dalyje. Tyrimų plotuose atidengti apie 11 m ilgio pastato ŠV sienos ir 4,4 m ilgio PV sienos 1,45–2,15 m aukščio bei 55–85 cm pločio iš akmenų sumūryti pamatai. Rūsys buvo su skliautine perdanga – PV sienos pamate fiksuotas buvusio skliauto plytų mūro padas. Taip pat ties ploto PR sienele atidengtos dar dvi skliauto kolonos. Kolonų mūre naudotos raudonos molinės plytos ir mažesnės olandiškos geltono molio plytelės. Rūsys buvo užpiltas permaišyto molio su griuvenomis ir pilko šlyno sluoksniais. Šiuose sluoksniuose rasta įvairių XVIII–XIX a. datuojamų radinių ir gyvūnų kaulų. Nedidelis XVIII a. pabaigos – XIX a. I pusės buvusio dvaro pastato pamato fragmentas atidengtas ploto 2 PR dalyje, 1,15–1,55 m gylyje. Ploto 3 ŠV dalyje, 30–40 cm gylyje atidengti XVIII a. pabaigos – XIX a. I pusės dvaro pastato pamatiniai akmenys. Į tyrimų plotą pateko apie 9,5x8,5 m dydžio pastato dalis – Š sienos pamato, R kampo ir V sienos akmenų eilės. Pamatai suardyti statant garažą.

Plotuose 1, 8–9 aptikta XIX a. II pusės – XX a. I pusės dvaro pastatų liekanų. XIX a. II pusės – XX a. I pusės dvaro rūmų su bokšteliu pamato paviršius atidengtas ploto 1 V dalyje, apie 70 cm gylyje. Į tyrimų plotą pateko 2 m ilgio pastato ŠR sienos ir apie 8 m ilgio PV sienos 80–160 cm aukščio ir 80–95 cm pločio pamatai, sumūryti iš įvairaus dydžio skaldytų ir neskaldytų akmenų. Buvusio pastato viduje atidengtos dvi patalpos su plytelių ir plytų grindimis. Šalia pastato atidengtas 1,24x1,22 m dydžio medinis šulinys. Iš šulinio į pastatą buvo nuvestas metalinis vandentiekio vamzdis. Dar vieno pastato pamatų paviršiai atidengti 30–70 cm gylyje ploto 8 ŠR dalyje ir ploto 9 PR bei ŠV dalyse. Į tyrimų plotą pateko 5,4 m pločio pastato ŠV sienos, R kampo ir vidinės patalpos sienų pamatai, orientuoti ŠV–PR ir ŠR ir PV kryptimis. Jie stipriai apardyti vėlesnės ūkinės veiklos metu. Pamatai sumūryti iš įvairaus dydžio neskaldytų akmenų. Taip pat tyrimų metu rasta vėlyvo užstatymo liekanų. Plote 2 rasta duobė, kuri susiformavo sunykusio XX a. medinio pastato vietoje, o šurfuose 12–13 aptikti apardyti XX a. II pusės pastatų pamatai.

Plotuose 2, 8–9 bei šurfuose 9–10 aptikti XIX a. II pusės – XX a. vidurio akmenų grindiniai. XX a. vidurio akmenų grindinys atidengtas šurfuose 9–10, 10–30 cm gylyje, po asfalto danga. Antrasis XIX a. II pusės – XX a. I pusės dvaro kiemo grindinys atidengtas plotuose 2, 8–9, 50–60 cm gylyje.

Tyrimų metu sklype aptikti nuo 50 cm iki 2,75 m storio kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XIII–XX a. datuojamų radinių. Storiausi sluoksniai rasti greta Trinyčių tvenkinio. Čia aptikti iki 2–2,3 m storio supiltiniai pilko dirvožemio, maišyto su žvyru ir griuvenomis, sluoksniai, kurie buvo supilti niveliuojant pakrantę. Po supiltiniais sluoksniais atidengti iki 70 cm storio tvenkinio pakrantėje supilti arba vandens suplauti sluoksniai. Dvaro egzistavimo

0 2 cm

4 pav. Plote 5 rasta XIII–XIV a. pasaginė segė zoomorfiniais galais. D. Paparigos nuotr.

Fig. 4. The 13th–14th-century penannular brooch with zoomorphic terminals from Area 5.

0 5 cm

5 pav. Plote 8 rastas XVII a. pabaigos – XVIII a. koklis. D. Paparigos nuotr.

Fig. 5. A late 17th–18th-century stove tile from Area 8.

0 3 cm

6 pav. Plote 7 rastas XVI–XVIII a. sudėtinio diržo fragmentas. D. Paparigos nuotr.

Fig. 6. The 16th–18th-century composite belt fragment found in Area 7.

metu į pakrantę buvo primesta įvairių XV a. pabaigos – XIX a. I pusės radinių.

Kitose tirtose vietose po 40–80 cm storio supiltiniais ir XX a. griuvenų sluoksniais aptikti 30–80 cm storio pilko–rusvo dirvožemio sluoksniai – Joniškės dvaro sodybos kiemo XVII–XX a. I pusės kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XIII–XX a. pradžios datuojamų radinių. Minėti sluoksniai susiformavo ilgalaikės ūkinės veiklos ir pastatų statybų metu, todėl juose persimaišė skirtingų laikotarpių radiniai. Kultūriniame sluoksnyje rasta ir pasaginė segė zoomorfiniais galais, datuojama XIII–XIV a. (4 pav.).

Kiemo viduryje tirtuose plotuose aptikti XIX–XX a. iki 50–70 cm storio supiltiniai ir griuveniniai sluoksniai, suformuoti niveliuojant kiemo paviršių ir įrengiant dangas. Tirtuose plotuose rasta keletas archeologinių radinių. Matyt, ankstyvesni kultūriniai sluoksniai buvo nukasti ir supilti į tvenkinio pakrantę, išlikusios tik apardytos įgilintos struktūros. Plotuose įžemis – gelsvas–rausvas molis, vietomis gelsvas, rūdingas arba pilkas–rusvas sąnašinis smėlis bei pilkas–melsvas priemolis atidengtas 0,5–2,75 m gylyje.

Įžemyje aptikta įvairių įgilintų struktūrų, susijusių su dvare vykdyta pastatų statyba ir ūkine veikla. Plotuose 2 ir 8 rasta duobių su medinių statinių dugno lentomis. Duobėse tarp griuvenų rasta XVII a. II pusės – XIX a. I pusės keramikos ir koklių (5 pav.). Duobėse stovėjo medinės statinės, kurios vėliau sudegė. Ploto 2 PR dalyje apie 1,7–1,75 m gylyje aptikta XVII–XVIII a. vidurio medinių krantinės liekanų – mediniai kuolai ir lentos, kuriais buvo sutvirtinta Trinyčių tvenkinio pakrantė. Krantinės vietoje buvo sukalti 15–30 cm skersmens mediniai kuolai. Plote 3 aptikta 2,8x2,7 m dydžio ir 80 cm gylio keturkampė kalkių duobė.

Ištirtuose plotuose atidengta ir užfiksuota Joniškės dvare XVII–XX a. II pusėje stovėjusių pastatų liekanų, aptikta įvairių įgilintų struktūrų, XVII –XVIII a. vidurio medinės krantinės liekanų, XIX a. II pusės – XX a. vidurio akmenų grindiniai. Tyrimų metu aptikti nuo 50 cm iki 2,75 m storio kultūriniai sluoksniai, kuriuose rasta XIII–XX a. datuojamų radinių.

Joniškės dvaro sodybos kultūriniuose sluoksniuose rasta žiestų koklių fragmentų, dekoruotų lėkščių ir dubenų, molinių puodų, puodynių šukių, koklių, dengtų žalia, juoda, balta glazūra. Kokliai puošti moters su karūna atvaizdu, angelo galvute, augaliniais ornamentais. Taip pat surinkta monetų – Aleksandro (1492–1506) pusgrašis, Rygos Kristinos (1632–1654) 1653 m. šilingas, Brandenburgo markgrafo ir Prūsijos hercogo Frydricho III 1694 m. šilingas, Augusto III (1733–1763) 1754 m. 1/24 talerio moneta ir 1763 m. 1 šilingas, Rusijos imperijos Aleksandro I (1802–1825) 1811 m. 2 kapeikos. Įdomus radinys – XVI–XVIII a. sudėtinio diržo fragmentas su antropomorfiniu ornamentu (6 pav.). Radiniai perduoti MLIM.

Joniškė Manor

The 2021 investigation (9 areas and 14 test pits totalling 1392.5 m^2) at the site of buildings and utility lines at Mokyklos St. 18A on the grounds of Joniškė Manor in Klaipeda (Fig. 1) revealed the remains of 13 buildings that stood at Joniškė Manor during the 17th – second half of the 20th centuries (Fig. 2) as well as various sunken structures, the remains of a 17th – mid-18th-century wooden quay, second half of the 19th – mid-20th-century stone paving, and 0.5–2.75 m thick cultural layers containing 13th–20th-century finds. The Joniškė Manor complex's cultural layers yielded a 13th–14th-century penannular brooch with zoomorphic terminals (Fig. 4) and sherds of thrown stove tiles, decorated plates and bowls, earthenware pots and jars, and green, black, and white glazed stove tiles including ones decorated with a woman wearing a crown, an angel's head, and floral designs (Figs. 3, 5) as well as coins: an Alexander (1492–1506) silver halfgroat, a 1653 Christina (1632–1654) Riga shilling, a 1694 silver Frederick III, Elector of Brandenburg and Duke of Prussia, shilling, a 1754 Augustus III (1733–1763) 1/24 thaler, a 1763 Augustus III (1734–1763) solidus, and an 1811 Tsar Alexander I (1802–1825) 2 kopecks. A 16th–18th-century composite belt fragment with anthropomorphic decoration was an interesting find (Fig. 6).

Justinas Račas

Linginės kaimavietė

2021 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais vykdyti detalieji tyrimai Linginės kaimavietėje (Panevėžio r., Naujamiesčio sen., Lakštingalų k.). Kaimavietė lokalizuota 2015 m. R. Vengaliui vykdant vizualinius paviršiaus žvalgymus spėjamos Linginės kaimavietės vietoje (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 465–471). 2019 m. kaimavietės teritorijoje, patenkančioje į geležinkelio *Rail Baltica* statybos darbų zoną, M. Mačiulis atliko žvalgomuosius tyrimus. Jų metu vizualiai, metalo ieškikliais ištirtas 10700 m^2 plotas, taip pat ištirti 24 šurfai (27 m^2 plotas). Šių tyrimų metu aptikta daugiau kaip 500 XVI–XX a. datuojamų radinių (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 190–193).

2021 m. vykdytų detaliųjų tyrimų metu ištirti du plotai (1, 2 pav.): plotas 1 (325,5 m^2) ir plotas 2 (306 m^2), iš viso 16 perkasų (631,5 m^2 plotas). Visose perkasose iki 30–40 cm gylio (vietomis iki 45 cm) fiksuotas šviesiai pilkos žemės sluoksnis (armuo) – XIX–XX a. I pusės kultūrinis sluoksnis su pavieniais šio laikotarpio radiniais. Aptikta buitinės keramikos, smulkių stiklo dirbinių šukių, surasta metalinių dirbinių – vinių, kelios „Mauser" karabino šovinių tūtos (1915 ir 1917 m.), kelios XX a. I pusės sagos. Aptikti Vokietijos imperijos 1876 m. 2 pfenigai.